

ABEL AZCONA

LES MEUES FAMÍLIES 1988-2024

A CURA DE VÍCTOR RAMÍREZ TUR
28.10.2023 - 28.01.2024

ESPAI 1

Abel Azcona, *Los libros de familia o las fotografías que mi madre adoptiva arrojó a la basura (1992-2023)*.
Detall

Quan visualitzem la imatge d'un arbre genealògic, tendim a dibuixar-lo mentalment com una mola sòlida i frondosa que es desplega fins on arriba la nostra informació. «Abel Azcona. Les meues famílies 1988-2024» ens permet, per primer cop, obtenir una imatge global de l'arbre genealògic d'una de les trajectòries artístiques fundades en la violència biogràfica i sistèmica més rellevants de l'art contemporani. La mostra reuneix aquells treballs que rastregen una història de crueltat des de moments fins i tot anteriors al naixement, però, sobretot, destaca en confrontar, per primera vegada, aquelles accions al voltant de l'empatia materna amb els treballs recents sobre la negligència dels pares. «Les meues famílies» es configura, així, com un dels arbres genealògics més durs vistos fins ara en un espai expositiu. L'arbre se sosté sobre unes arrels esquitxades de pesticides, es doblega, es retorça, acull per trencar-se, s'imagina branques inexistents, es pinta fulles amb retoladors de colors foscos i s'incorpora bastimentades per poder sostenir-se.

La idea de família es presenta en plural per motius personals i, per descomptat, polítics. En temps de triomfs de la ultradreta, cal visibilitzar que allà on més es defensa una idea concreta i rígida de família i de dret a la vida, més s'hi amaga la intolerància cruel i la manca de responsabilitat. Tots els treballs presentats a La Panera incorporen interrogants a la idea de família configurada des dels poders conservadors, patriarcals i religiosos. Des del cos d'Abel Azcona, la noció de família rebenta en mil bocins, i genera una cartografia de pressions indolents per a la no interrupció de l'embaràs; d'abandonaments; de pares no biològics que segresten els seus fills; de famílies adoptives, imaginàries i elegides. La idea de família, com qualsevol altra idea, resulta aquí inestable i parcial.

L'acumulació de propostes fetes des de fa gairebé dues dècades ens ha permès identificar un conjunt de gestos i d'accions insistents, que configuren la «somateca Abel Azcona», és a dir, un arxiu dèrmic de cops, d'abusos, de caigudes i d'abatiments. Pensant en la idea de museu del gest plantejada per autors com Boris Charmatz o Sabel Gavaldon, l'exposició confirma que el cos d'Abel Azcona és un museu portàtil de memòria muscular violentada. En els recorreguts plantejats per a La Panera, hem identificat quatre rutines corporals clares, emparentades no només amb rutines personals, sinó també sistèmiques.

I. Esperar per rebre el cop. El primer tram de la mostra recull aquelles obres que rastregen les violències fundacionals en la trajectòria vital de l'artista. Totes i cadascuna de les peces són testimoni de la gosadia i de la violència a què se sotmeten alguns cossos, fins i tot des d'abans del seu naixement. En un ventre matern travessat per la droga en plena crisi de l'heroïna (*Doscientos sesenta y ocho*, 2017), en mans d'un home que difícilment va voler assumir les funcions afectuoses d'un pare (*Expediente 09872*, 2015), o fins i tot en l'aparentment misericordiós si d'una família catòlica d'acollida (*Jesús y María*, 2011; *Los libros de familia o las fotografías que mi madre adoptiva arrojó a la basura*, 1992-2023), el cos de l'Abel s'espera per rebre el cop. La presència d'imatges pertanyents a la sèrie *La casa* (2015) i a *La Sombra* (2015-2018) transforma la biografia violentada d'Azcona en una diagnosi de malestars de més calibre. Ara són unes altres criatures, les que dibuixen els seus arbres genealògics ennegrits.

II. Deixar anar la mà. Un dels recorreguts laterals se centra en aquells treballs recents en què l'artista investiga les negligències paternes. De nou, els resultats oscil·len entre el que és macro i el que és micro. En *Los padres* (2016), s'enfoca des de que l'àmbit artístic, per fi, el client del treball sexual, és a dir, prop del 40 % dels homes espanyols s'encimbellen com a pares de família exemplars mentre gaudeixen d'un negoci esquitxat de violències masculistes que ells mateixos han construït, que ells mateixos sostenen, que ells mateixos mantenen als marges de la legalitat —de la qual també són responsables—, i del què ells mateixos reneguen. Abel Azcona va ser criat per un d'aquests pares. I també segrestat. A tall de topologia de l'abandonament, *Volver al padre* (2022) funciona com una *road movie* sinistra que reactualitza el viatge que van fer l'Abel i el seu «pare» quan aquest, tement perdre la custòdia del nen de quatre anys a Iruña, va decidir segrestar-lo i endur-se'l, juntament amb la seua parella, al poble natal de Villar de Rena. El recorregut acaba amb el registre d'una última trobada performativa i un gest final: deixar anar la mà. Deixar anar la mà és dir adeu als pares fins que siguin capaços de responsabilitzar-se'n.

III. Esperar-se a ser utilitzat. Confrontant les violències i les negligències patriarcals, es complien un conjunt de treballs en què l'artista ha intentat establir marcs d'empatia al voltant d'aquelles treballadores sexuals que tant la història de l'art com la social han configurat com a fetitxe i objecte d'ús al servei de l'home i de la seua mirada masculina, com a cos ridícul i grotesc o directament com a monstre abjecte. L'Abel s'espera a ser utilitzat i és utilitzat en accions com *Empatía y prostitución* (2013) o *La última hora* (2015). Encarnades les identifications empàtiques, la mostra reagrupa aquelles peces (*Las madres imaginarias*, *La madre blanda* i *La sabia*, 2022-2023) en què la imaginació permet entreveure, crear, fabricar i fins i tot reclamar avatars materns capaços de donar-nos escalf, d'acompanyar-nos en el vòmit i de sostenir-nos el cos a la vora del col·lapse.

IV. Ser sostingut. «Les meues famílies» incorpora i amplia una narrativa present en el treball d'Azcona, poc emfatitzada fins ara: una trajectòria artística fundada en la violència implica irremeiablement una reflexió profunda sobre la vulnerabilitat i les xarxes de suport. L'exposició de *La Panera* incorpora per primera vegada una sèrie de peces (*Los cuidados*, 2023; *Las madres elegidas*, 2023-2024) que l'inscriuen en aquella genealogia d'artistes capaços d'encarnar, des de tot un ampli ventall de gestos del sostenir, de la predisposició, del suport i de la reclinació, aquella noció performativa de la comunitat com a càrrega compartida, sigui simbòlica o física. Per primer cop, i de manera contundent, no només podem identificar qui ha violentat el cos o els cossos com el d'Azcona, sinó també qui ha escollit sostenir-los.

Aquest darrer tram, instal·lat en metàfores del naixement, ens remet irremeiablement, i a tall de *loop*, a l'inici de la mostra, transformant la trajectòria d'Azcona al voltant de les famílies en una reflexió global sobre la condició relacional i fràgil del subjecte i el dret a la reparació i a la protecció dels més vulnerables. Malgrat que totes les persones naixem necessitades de relacions socials sostenidores, hi ha una jerarquia sistèmica, d'arrel patriarcal, en la qual no només alguns subjectes es neguen a saber-se dependents, sinó que a més es produeixen violències sistemàtiques que configuren una estructura desigual de fragilitats; alguns cossos estan més exposats a la violència,

mentre que d'altres poden exercir de manera rutinària i impune la crueltat; alguns cossos tenen el privilegi de no ser violentats i de comptar amb xarxes afectives i institucionals per a la protecció i el suport de les seues vides, mentre que d'altres pateixen de manera contundent una desatenció i desafecció sistèmiques. Alguns cossos poden sobreviure gràcies a la possibilitat d'imaginar i d'escollir els familiars que abraçaran el nostre cos a punt de caure.

Víctor Ramírez Tur

ACTIVITATS VINCULADES

Aforament limitat.

Inscripció prèvia.

infolapanera@paeria.cat

NOVEMBRE

11 16H-20H

**Línia del temps.
Autoexploració col·lectiva de
l'experiència vital, memòria
individual i trauma.**
Taula d'investigació
autobiogràfica amb Abel Azcona
i Antonio Portillo Carbonell.

NOVEMBRE

25 17H-20H

**Sis accions breus al voltant
o en contra de la idea
de família.**
A càrrec d'Abel Azcona
Un conjunt d'accions al
voltant de l'exposició que
activaran les diferents
narratives al voltant de la
idea de família incorporades
a la mostra.

GENER

17 18H-20H

**Art radical i el fracàs de
la família**
Taula de pensament al voltant
i en contra de la institució
familiar des de les arts i
presentació del catàleg Abel
Azcona. Les meues famílies.
1988-2024 dissenyat per
Estudio Ponce Contreras.
Amb Laia Manonelles,
Pol Guasch i Abel Azcona.
Moderat per Víctor Ramírez Tur.

Exposició

Comissariat:
Víctor Ramírez Tur
Coordinació:
Antoni Jové
Muntatge:
Ovejero Sequeiro S.L.
Disseny gràfic:
Ivoiré Studio
Cinematografia:
Dani Martínez
Atenció als visitants:
Miquel Palomes,
i Joana Castillo
Servei de lectura fàcil:
Fundació Aspros
Servei de neteja:
Antonia Marín

Centre d'Art la Panera

Direcció:
Christian Alonso
Coordinació d'exposicions:
Antoni Jové
Centre de documentació:
Anna Roigé
Educació:
Helena Ayuso
Programes públics:
Roser Sanjuan
Manteniment:
Carlos Mecerreyes

Horari

De dimarts a dissabte,
de 10 a 14 h
i de 17 a 19 h
Diumenges i festius,
d'11 a 14 h
Dilluns tancat

HO ORGANITZA

ECOLOGIES QUEER

ABERRACIONS NATURALMENT SUBVERSIVES

A CURA DE CHRISTIAN ALONSO
28.10.2023 - 28.01.2024

ESPAI 0

Participen: Annie Sprinkle i Beth Stephens, O.R.G.I.A, Brigitte Baptiste, Liu Xi, Ona Bros, Karim Boumjimar, La Erreria (House of Bent), Joël Harder, Guiu Gimeno Bardis, Roger Bernat, Eva Çettle, Graham Bell Tornado, Alba García i Allué, Projecte Úter, Bàrbara Sánchez Barroso, Alex Francés, Eulalia Valldosera, MITO Collective, Aina Mestre, Neus Solà i Marta Garcia Cardellach, Elsa Casanova Sampé

Karim Boumjimar, *Simbiosis queer*, 2023.
Pintura acrílica sobre tela. 843 x 90 cm.

L'homosexual antinatural, la lesbiana invertida, la bisexual degenerada, el transsexual grotesc., aquestes figuracions indiquen que existeix una relació institucional, científica, política, entre la sexualitat i la natura. Una relació que determina les nostres maneres de sentir, pensar i actuar. Aquest és el punt de partida d'«Ecologies queer», una exposició col·lectiva que qüestiona la suposada neutralitat moral dels discursos heterosexistes construïts al voltant de les idees de sexualitat i natura, i repensa les relacions entre espècies i les polítiques mediambientals des de la perspectiva queer. Aquesta visió planteja que la destrucció del planeta no es pot deslligar de la violència de gènere, sexual i racial.

Si l'ecologia originàriament s'entenia com un sentiment de preservació d'una natura deteriorada a causa de la industrialització, o bé com una política tecnocràtica de restabliment mediambiental que ignora la responsabilitat capitalista, avui s'entén com una pràctica ètica i crítica que construeix relacions multiespècies basades en el benestar comú. Si la paraula *queer* (“estrany”) inicialment s'utilitzava per referir-se despectivament a l'atracció entre persones del mateix sexe, avui es reivindica com una manera de resistir l'heteronormativitat i qüestionar la fixació de les categories identitàries (lesbiana, gai, bisexual, asexual, etc.).

L'*ecologia queer* dona nom a una sensibilitat simbiòtica, transespècie, postantropocèntrica i antiessencialista. També a una política de la hibridació, de la mutació, de la coevolució i de la solidaritat entre cossos i ecosistemes ferits. Inspirant-se en l'exuberància biològica de la matèria, aquesta perspectiva ens ensenya a ser menys humans i més cossos en fricció constant amb altres cossos. Qüestionant la romantització de la natura i l'explotació capitalista dels estils de vida LGBTI+, l'ecologia queer s'apropia dels discursos d'antinaturalitat amb què s'oprimen els cossos dissidents i posa en pràctica noves maneres d'atendre, comprendre i relacionar-se amb l'altre sexualitzat, racialitzat, naturalitzat i capacitat.

L'exposició està organitzada en tres àmbits interrelacionats. El primer àmbit, «La sexualització de la natura, la naturalització del sexe», analitza críticament els discursos que històricament han sexualitzat la natura per mitjà de l'articulació dels conceptes d'*animal*, *humà*, *naturalesa* i *cultura*. El segon, «L'espai en disputa», planteja que els parcs naturals han estat concebuts per reforçar l'heteronormativitat mitjançant l'activació de mecanismes de control dels cossos articulats per discursos de salut i regeneració urbana. L'últim, «Desitjos de codi obert: imaginaris i resistències ecosexuals», mostra com els subjectes LGBTI+ s'apropien dels discursos d'antinaturalitat amb què històricament han estat identificats, posen en valor la diversitat sexual, desafien l'heteronormativitat i promouen relacions basades en la cura, l'afecte i la responsabilitat.

Des d'aquesta triple pinça, els projectes exploren les figures andrògines com a vehicles per definir la identitat humana; els homosexuals com a símptomes de la modernitat tòxica i urbana; el cos trans com a desafiament de la llegibilitat humanista; el potencial disruptor dels monstres; les maternitats compartides, no nuclears i de gèneres múltiples; la plasticitat vulvar com un vector de subjectivitat posthumana; la territorialitat del cos com una política de la ubicació; el camuflatge i la sexualització de l'espai públic com un antídote contra la regulació urbana i com una ètica de la multiplicitat; un món rural fabulat per ser desitjable per persones LGBTIQ+; la sensualitat i sexualitat de l'aigua; la simbiosi queer com una ecologia fluida de fragments de carn...

Christian Alonso

ACTIVITATS VINCULADES

Aforament limitat.

Inscripció prèvia.
infolapanera@paeria.cat

NOVEMBRE

18 i 19 11H**Activisme Ecoqueer.
Taller de dibuix i costura
subversiva.**A càrrec de la Erreria
(House of Bent).

DESEMBRE

6 15-16H**La natura com a agent Queer.**Conferència en línia a càrrec
de Brigitte Baptiste (biòloga
i rectora de la Universidad
EAN, de Bogotà).

DESEMBRE

13 18H**Les trementinaires i els
caçadors al pirineu de Lleida.**Presentació dels projectes
«Roseta», de Neus Solà i Marta
Garcia Cardellach, i «Porfídia
y arreglos», d'Elsa Casanova.
Projectes guanyadors de
la convocatòria «Beques
Art i Natura 2023», una
col·laboració entre el Centre
d'Art La Panera i el Centre
d'Art i Natura de Farrera.

GENER

13 17:30H**BetaBlastoCuir.**Lectura performativa a càrrec
d'Ona Bros.

GENER

13 i 20 11H**Les comunitats de gel.**A càrrec d'Ona Bros.
Conversa/taller adreçat a
persones involucrades en
processos de criança i/o amb
fillxs fecundats amb material
genètic de donants.

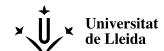
GENER

27 17:30H**Formes de la no_visió.**Performance a càrrec
d'Aina Mestre.**Exposició**Comissariat:
Christian Alonso
Coordinació:
Antoni Jové
Muntatge:
Ovejero Sequeiro S.L.
Disseny gràfic:
Ivoiré Studio
Cinematografia:
Dani Martínez
Atenció als visitants:
Miquel Palomes,
i Joana Castillo
Servei de lectura fàcil:
Fundació Aspros
Servei de neteja:
Antonia Marin**Centre d'Art la Panera**Direcció:
Christian Alonso
Coordinació d'exposicions:
Antoni Jové
Centre de documentació:
Anna Roigé
Educació:
Helena Ayuso
Programes públics:
Roser Sanjuan
Manteniment:
Carlos Mecerreyes**Horari**De dimarts a dissabte,
de 10 a 14 h
i de 17 a 19 h
Diumenges i festius,
d'11 a 14 h
Dilluns tancat

HO ORGANITZA

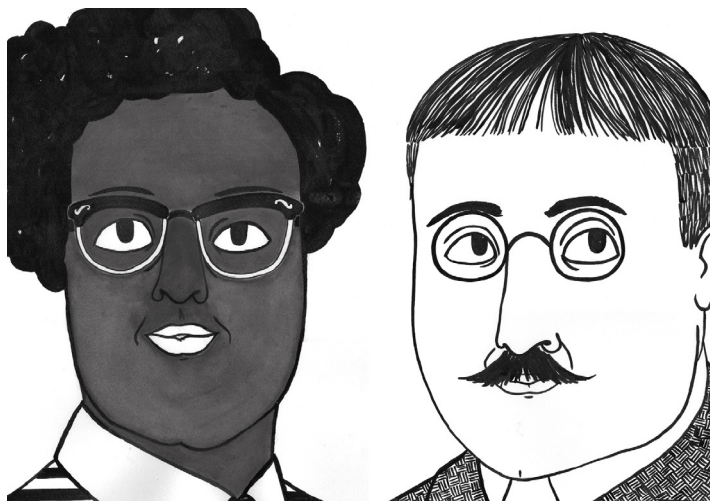
HI COL·LABORA

ELISA MUNSO OH! UN RETRAT

A CURA D'HELENA AYUSO
28.10.2023 - 28.01.2024

ESPAI MINIPANERA

Retrats. Elisa Munsó, 2023. Detall

Aquesta proposta expositiva acull 34 il·lustracions realitzades per Elisa Munsó. «Oh! Un retrat» mostra diverses persones pioneres en la nostra societat que han canviat i marcat la història del segle XX i de l'actualitat. Persones apassionades de la vida, que, ja sigui pels seus invents, descobriments o fets personals, han generat un canvi que actualment ja es denota en el nostre dia a dia. Descobrirem noves aportacions a diverses ciències i disciplines, com l'astronomia, la informàtica, la música, el cinema, l'esport, el dibuix, la il·lustració, el còmic, la medicina, etc. Al terra hi trobem els noms d'aquestes persones; llegint-los podem identificar-ne alguns retrats.

I a tu, què t'agradaria canviar del nostre món? Quina és la teua passió? Et convidem que et posis davant del mirall i et facis un autoretrat. Digues el teu nom i el que t'agradaria fer. Pots publicar el teu autoretrat amb l'etiqueta #retratsminiPanera, posant-hi nom i cognoms, any de naixement, i l'acció o fet important que t'agradaria dur a terme. També ens ho pots fer arribar a educaciolapanera@paeria.cat.

La miniPanera es complementa amb la col·laboració de Gerard Joan, el nostre tipògraf en residència 2023. Ell és l'encarregat de dissenyar el títol de l'exposició tenint en compte el projecte expositiu d'Elisa Munsó. Aquesta creació tipogràfica, ell la descriu com una creació que es combina simultàniament en una forma harmònica, senzilla i memorable. El títol parteix del concepte de les tires de rodets de fotografia analògica; aquesta pel·lícula es va tallant a 45 graus, i es va disposant a l'espai per tal de construir cada lletra. És una tipografia geomètrica, feta a partir de mòduls, que contrasta amb la part més gestual de les il·lustracions de l'Elisa.

Elisa Munsó Griful (Lleida, 1983) és llicenciada en Belles Arts i està especialitzada en escultura. Actualment treballa com a il·lustradora i té el seu propi estudi i galeria especialitzada en il·lustració a Barcelona, El Diluvio Universal. Combina el seu treball personal amb projectes per a editorials, agències de comunicació i productes. Les seues il·lustracions tenen un dibuix característic en què el traç per configurar els personatges és reconegut com un estil propi.

Finalment, rebem el suport de la **Biblioteca Pública de Lleida** amb el préstec d'algunes publicacions, a través de les quals els més petits poden descobrir nous coneixements sobre les persones que presentem i sobre d'altres de noves que descobrirem.

01. **Ada Lovelace** (1815-1852). Primera programadora en la història dels ordinadors. Col·labora en el disseny d'una màquina analítica capaç de resoldre equacions diferencials. Se li atribueix el primer algoritme codificat destinat a ser processat per una màquina (amb targetes perforades).
02. **Iuri Gagarin** (1934-1968). Primer ésser humà a viatjar a l'espai exterior amb la nau Vostok, el 1961.
03. **Alice Guy** (1873-1968). Primera cineasta que explica històries, inventora de la ficció cinematogràfica i del cinema narratiu. Va ser pionera en l'ús d'efectes especials.
04. **Claire Bretécher** (1940-2020). Va ser una de les primeres grans autores de còmic, coneguda particularment per les seues obres sobre qüestions de gènere, sempre amb una mirada satírica i un traç lliure i elegant.
05. **Dolors Aleu i Riera** (1857-1913). Primera metgessa (catalana) de l'Estat espanyol, especialitzada en pediatria i ginecologia. En la seua tesi critica mèdicament l'ús de la cotilla, peça de roba tan utilitzada per les dones d'aquella època, que oprimia el tòrax i dificultava la respiració i la circulació.
06. **Richard Felton Outcault** (1863-1928). Guionista i dibuixant. Va ser el primer a posar una bafarada de text en una successió de vinyetes. Així, va crear el primer còmic de la història.
07. **Zaha Hadid** (1950-2016). Primera dona a guanyar el premi Pritzker (2004). La seua arquitectura és un dels màxims referents contemporanis del moviment arquitectònic desconstructivista.
08. **Maria Skłodowska-Curie** (1867-1934). Pionera en l'estudi de les radiacions i primera dona a guanyar un premi Nobel de Química el 1903 i de Física el 1911. El primer element químic que va descobrir el va anomenar *poloni* com a homenatge al seu país.
09. **Wendy Carlos** (1939). Gran innovadora en l'ús de sintetitzadors com a alternativa a l'orquestra, precursora del *new-age*, l'ambient, el *synthpop*. Va obtenir tres premis Grammy, per les bandes sonores de pel·lícules de culte com *La naranja mecànica*, *El resplandor* i *Tron*.
10. **Gertrude Ederle** (1905-2003). Primera dona que creua nedant el canal de la Mànega i guanyadora de tres medalles als Jocs Olímpics de París de 1924.
11. **Machiko Hasegawa** (1920-1992). Va ser una de les primeres dibuixants de manga. Crea una tira còmica, *Sazae-san*, que es publica al diari nacional i que més tard es converteix en una sèrie animada que s'emet a la televisió japonesa. Actualment té el rècord Guinness mundial de ser la sèrie de televisió animada de més durada fins a l'actualitat.
12. **Federico Martín Bahamontes** (1928-2023). Primer espanyol a guanyar el Tour de França (1959). Va obtenir més de 74 victòries, 2 Vueltas i 1 Giro.
13. **Gunta Stölzl** (1897-1983). Va ser una de les primeres dones professores i, més tard, primera directora de la secció tèxtil de la Bauhaus. Va desenvolupar una nova mirada al disseny tèxtil: hi aplicava idees de l'art modern i combinava tècniques tradicionals amb noves tecnologies i nous materials sintètics.
14. **Martin Luther King** (1929-1968). Líder del moviment dels afroamericans pels drets civils. Va lluitar per la justícia social a través de protestes pacífiques, per acabar amb la segregació racial, per obrir les portes a l'educació i al treball, que durant molt temps no eren permesos a la població negra. Va rebre el Nobel de la Pau el 1964. Alguns dels seus discursos són dels més llegendaris del segle XX.
15. **Rosalind Franklin** (1920-1958). Va descobrir l'estructura completa de l'ADN, establint que les molècules s'organitzaven de manera helicoidal. Però, com que era dona, la descoberta mai li va ser reconeguda i se'n van emportar els mèrits uns altres científics que treballaven al mateix laboratori.

16. **Valentina Tereixkova** (1937). Primera dona a sortir a l'espai exterior, a bord de la nau Vostok 6, el 1963: 70 hores i 41 minuts, 48 voltes a la Terra, 1.200.000 km.
17. **Vera Rubin** (1928-2016). Pionera en l'estudi de la rotació entre les galàxies espirals. Descobreix que la majoria de les estrelles orbiten a la mateixa velocitat. Treballa també en l'existència de la matèria fosca. Amb el seu equip observen més de 200 galàxies i calculen que el 90% de la matèria de l'univers és matèria fosca, no visible però detectable per l'efecte gravitacional que produeix.
18. **Emiliano Zapata** (1879-1919). Un dels líders militars i camperols més importants de la Revolució Mexicana. Impulsor de la lluita social, la justícia, la llibertat i la democràcia social. Amb el lema «La terra per a qui la treballa», defensava les terres, boscos, aigües i recursos naturals.
19. **Claude Cahun** (1894-1954). Referent en l'ús de la fotografia com a eina d'autoexploració. Utilitzava l'autoretrat per transformar-se i explorar la seua pròpia identitat; emprant l'ambigüitat, creava realitats oníriques i alternatives amb el fotomuntatge. Artista surrealista, tot i que mai la van deixar ser membre del moviment, va ser discriminada per ser dona i per la seua preferència sexual.
20. **Eileen Gray** (1878-1976). Va ser una de les primeres dones reconegudes internacionalment en el disseny industrial. Arquitecta i dissenyadora de mobles, alguns dels quals s'han convertit en autèntiques icones, amb la incorporació de l'ús del lacat, va formar part del moviment artístic De Stijl.
21. **Harry Houdini** (Ehrich Weiss) (1874-1926). Il·lusionista, considerat el millor escapista de tots els temps. És precursor de molts reptes, com escapar de cordes, de camises de força, de cadenes, de manilles, de gàbies, d'habitacions tancades, etc.
22. **Katherine Johnson** (1918-2020). Física, científica espacial i matemàtica. Va calcular la trajectòria del vol espacial del primer nord-americà a viatjar a l'espai, el llançament del projecte Mercury, de 1961, i, gràcies a la seua exactitud, va calcular la trajectòria de vol de l'Apollo XI cap a la Lluna.
23. **Charlotte Cooper** (1870-1966). Primera tenista a guanyar la medalla d'or als Jocs Olímpics de París, el 1900. Va obtenir la medalla d'or en individual i en dobles mixtos. També va ser cinc vegades campiona del torneig de Wimbledon.
24. **Elisabeth Roemer** (1929-2016). Astrònoma especialitzada en l'estudi dels estels i els asteroides; de fet, en descobreix uns quants. Descobreix també una lluna de Júpiter, Temisto.
25. **Hilma af Klint** (1862-1944). Primera pintora d'art abstracte. Va trencar amb el llenguatge figuratiu molt abans que altres artistes se n'atorguessin el mèrit.
26. **Georges Méliès** (1861-1938). Pioner dels efectes especials al cine, utilitzant tècniques cinematogràfiques per fer desaparèixer personatges, per exemple, i en la construcció del primer estudi de cinema a Europa.
27. **Nancy Roman** (1925-2018). Una de les primeres dones executives de la NASA, mare del telescopi espacial Hubble, un telescopi robòtic que es va posar en òrbita més enllà de l'atmosfera i que podia obtenir imatges amb una resolució espacial.
28. **Ruth Graves Wakefield** (1903-1977). Va inventar les galetes amb trossets de xocolata, les cookies, cap al 1938.
29. **Emmeline Pankhurst** (1858-1928). Fundadora del moviment sufragista britànic, moviment de dones que van lluitar pel seu dret a votar. Creà la Unió Social i Política de les Dones.
30. **Neil Armstrong** (1930-2012). Primer home que va caminar sobre la Lluna el 1969, amb la nau Apollo XI.

31. Amelia Earhart (1897-1939). Primera dona pilot a travessar l'Atlàntic amb avioneta. Va intentar superar la seua fita, provant de fer la volta al globus terraquí, però se'n va perdre el rastre el 30 de juliol de 1937.

32. Nikola Tesla (1856-1943). Enginyer elèctric, considerat el millor inventor del segle xx. Entre els seus invents hi ha la ràdio (1895), però, com que no la va patentar, durant molts anys s'atribueix l'invent a Marconi.

33. Mary Jackson (1921-2005). Primera dona negra enginyera de la NASA. Va treballar-hi en diverses divisions. El seu objectiu era entendre el flux i les forces de l'aire (túnel de vent, utilitzat per simular moviments com en les naus espacials). Treballa també per a la contractació de dones negres en l'àmbit de la ciència, l'enginyeria i les matemàtiques.

34. Cecilia Payne (1900-1979). Descobreix que les estrelles estan compostes d'heli i hidrogen. Aquest darrer element era molt més abundant; per tant, és el més abundant de l'univers. Va ser la primera dona a dirigir un departament a Harvard.

ACTIVITATS VINCULADES

Aforament limitat.

Inscripció prèvia.
infolapanera@paeria.cat

DESEMBRE

27 17:30H

GENER

3 11:30H

«Retrats narrats».

Sessió de narració oral per a infants i famílies, a càrrec de Mertxe París - El Genet Blau.

Taller familiar a càrrec de la il·lustradora Elisa Munsó - El Diluvio Universal.

Exposició

Comissariat:
Helena Ayuso
Coordinació:
Antoni Jové
Muntatge:
Ovejero Sequeiro S.L.
Disseny gràfic:
Ivoiré Studio
Identitat tipogràfica:
Gerard Joan
Cinematografia:
Dani Martínez
Atenció als visitants:
Miquel Palomes,
i Joana Castillo
Servei de lectura fàcil:
Fundació Aspros
Servei de neteja:
Antonia Marín

Centre d'Art la Panera

Direcció:
Christian Alonso
Coordinació d'exposicions:
Antoni Jové
Centre de documentació:
Anna Roigé
Educació:
Helena Ayuso
Programes públics:
Rosar Sanjuan
Manteniment:
Carlos Mecerreyes

Horari

De dimarts a dissabte,
de 10 a 14 h
i de 17 a 19 h
Diumenges i festius,
d'11 a 14 h
Dilluns tancat

HO ORGANITZA

JOON

PETJADES PLÀSTIQUES

A CURA DE GABRIELA BERTI
28.10.2023 - 28.01.2024

ESPAI TRANSVERSAL

Joon, *Petjades plàstiques*, 2023.
Il·lustració digital.

El psiquiatre marxista Francesc Tosquelles proposava desplaçar el pensament cap als peus. Ell afirmava que, quan passegem pel món, el que compta són els nostres peus i no el cap, perquè és elemental saber on trepitges.

Els peus permeten llegir el món i, a més, hi deixen empremta. Ara bé, què passa si la petjada que imprimeixes no té una mesura humana, sinó la de l'hiperconsumisme a escala global?

Caminar deixa rastre, mentre que, alhora, el desplaçament construeix l'espai. Tota trepitjada estampa la marca de la pròpia identitat sobre la Terra (pes, posició del cos, etc.), però els senyals de singularitat s'esvaeixen i s'uniformen quan les empremtes que hi deixem adquireixen la figura del que consumim i no del que creem.

Planeta plastificat

El plàstic és un material transformador i revolucionari que va facilitar les nostres vides, atès que és manejable (d'aquí el nom, derivat de plastikos), impermeable, aïllant, de baixa densitat i poc pes. Aquesta etiqueta inclou diversos productes sintètics, que al mateix temps són controvertits.

Polietilè, poliestirè, polipropilè, policlorur de vinil (PVC), poliamides (niló), acrílics, baquelita, etc., són noms propis d'allò que anomenem «plàstic»: un derivat petroquímic, de fabricació senzilla i amb un baix cost econòmic de producció.

Des que John Hyatt el 1860 va inventar el cel·luloide als Estats Units (cosa que va permetre recrear-nos amb el setè art), el plàstic ha conquerit el planeta i la nostra vida quotidiana. Avui, aquest material és a la vegada imprescindible i innecessari, vital i mortífer.

Segons l'ONU, actualment es produeixen 400 milions de tones de plàstic a l'any, i la meitat són d'un sol ús; mentre que menys del 10 % es recicla, la resta acaba en reserves hídriques o intoxicant l'atmosfera en ser cremat.

Durant els setze primers anys d'aquest segle, es van produir més plàstics que en tot el segle xx. I, entre algunes de les conseqüències de l'elevat nivell de sobreproducció, hi ha la pèrdua de la biodiversitat.

Les xifres són eloqüents i indiquen quin és el pes específic de la petjada ecològica i la crisi ecosistèmica global, en la qual ens hem instal·lat còmodament. Com si es tractés d'una peça dels artistes Christo i Jeanne-Claude, som dins d'un planeta plastificat.

Travesses ecosòfiques

L'aguda crisi ecològica del planeta no s'esgota en solucions mediambientalistes, ecocentristes o biocentristes. Practicar el centrisme o l'art de les posicions contràries només reproduïx la tensió que enfronta la societat i la natura.

Un pensament ecosòfic, com el que va impulsar el filòsof Félix Guattari, mostra que es tracta d'un moviment de múltiples facetes: polítiques, socials, artístiques, mediambientals i de producció de la subjectivitat. La interrelació, l'equilibri i l'harmonia entre elles és el que marcarà el canvi de paradigma.

Aquestes idees es mostren en l'obra de Joon, produïda especialment per a La Panera. Aquesta instal·lació es compon de diferents elements que teixeixen una vinculació especial entre el plàstic i la natura, privilegiant la interrelació de les peces, més que els objectes individuals.

«Petjades plàstiques» és una proposta expositiva que fuig de la narrativa per convertir-se en l'evocació d'un pas per la Terra. I com que cada pas requereix que prestem atenció al terra, la disputa pel valor simbòlic de la pauta de la mirada a l'espai de l'art perd aquí la seua supremacia, per fer servir el terra com a superfície expressiva.

En certa manera, la instal·lació força la direcció de la mirada per preguntar-nos com veiem la nostra pròpia experiència a l'espai i entre les obres i si som capaços de percebre-la. Bàsicament, aquesta és una invitació a practicar l'espai perquè es produeixi un canvi de perspectiva.

Així mateix, en els 123 dies que dura l'exposició, la instal·lació anirà canviant, creant un entorn natural/plàstic que està en procés incessant i que només podrà veure's acabat en finalitzar la mostra.

Durant el temps que duri l'exhibició, cada persona que habita la ciutat de Lleida originarà, aproximadament, més de deu quilos de plàstics que no seran tractats. La transformació de l'entorn de la instal·lació es desencadenarà lentament, amb un canvi significatiu cada deu dies; s'establirà, així, una correlació entre els quilos de residus generats i el transcurs del temps expositiu.

La mort de la fauna, l'esvaïment de la flora petita i la fluïdesa de l'aigua donaran pas a un nou ecosistema de residus variats, contaminació, acumulació de plàstics i sequera, que s'imposen com un nou sistema en el qual la coexistència de la diversitat queda asfixiada.

Biografia Joon

Soc en Joon, em dedico a la il·lustració i baso les meves obres en la línia, la simplificació de formes i l'aglutinació de conceptes. La idea de les meves obres és molt variada, des de la crítica fins a personatges multiformes o paisatges i situacions imaginàries. M'agrada crear obres amb molts detalls, amb línia ferma i pocs colors. Sempre intento aprendre i experimentar en noves disciplines artístiques, com ara l'animació, el muralisme i el tatuatge. Vaig començar la meua carrera artística l'any 2013 estudiant disseny i il·lustració a l'Escola d'Art Municipal Leandre Cristòfol. Posteriorment, el 2018 vaig cursar animació, disseny en 3D i creació d'entorns interactius a Ilerna. Des del 2018 treballo com a il·lustrador i dissenyador freelance. Formo part de l'Associació Cultural d'Artistes Promethea, una entitat des de la qual promovem l'art local i on tinc el meu espai de treball.

Joon

Exposició

Comissariat:
Gabriela Berti
Coordinació:
Antoni Jové
Muntatge:
Ovejero Sequeiro S.L.
Disseny gràfic:
Ivoiré Studio
Cinematografia:
Dani Martínez
Atenció als visitants:
Miquel Palomes,
i Joana Castillo
Servei de lectura fàcil:
Fundació Aspros
Servei de neteja:
Antonia Marín

Centre d'Art la Panera

Direcció:
Christian Alonso
Coordinació d'exposicions:
Antoni Jové
Centre de documentació:
Anna Roigé
Educació:
Helena Ayuso
Programes públics:
Rosèr Sanjuan
Manteniment:
Carlos Mecerreyes

Horari

De dimarts a dissabte,
de 10 a 14 h
i de 17 a 19 h
Diumenges i festius,
d'11 a 14 h
Dilluns tancat

HO ORGANITZA

LA PAERIA

Ajuntament de Lleida

ABEL AZCONA

MIS FAMILIAS 1988-2024

A CARGO DE VÍCTOR RAMÍREZ TUR
28.10.2023 - 28.01.2024

ESPAI 1

Abel Azcona, *Los libros de familia o las fotografías que mi madre adoptiva arrojó a la basura* (1992-2023).
Detalle

Cuando visualizamos la imagen de un árbol genealógico, tendemos a dibujarlo mentalmente como un macizo sólido y frondoso que se despliega hasta donde alcanza nuestra información. «Abel Azcona. Mis familias 1988-2024» nos permite, por primera vez, obtener una imagen global del árbol genealógico de una de las trayectorias artísticas fundadas en la violencia biográfica más relevantes del arte contemporáneo. La muestra reúne aquellos trabajos que rastrean una historia de crueldad sistémica desde momentos incluso anteriores al nacimiento, pero, sobre todo, destaca al confrontar, por primera vez, aquellas acciones en torno a la empatía materna con los trabajos recientes sobre la negligencia de los padres. «Mis familias» se configura, así, como uno de los árboles genealógicos más duros vistos hasta la fecha en un espacio expositivo. El árbol se sostiene sobre unas raíces salpicadas de pesticidas, se quiebra, se retuerce, acoge para romperse, se imagina ramas inexistentes, se pinta hojas con rotuladores de colores oscuros y se incorpora andamiajes para poder sostenerse.

La idea de familia se presenta en plural por motivos personales y, por supuesto, políticos. En tiempo de triunfos de la ultraderecha, urge visibilizar que allí donde más se defiende una idea concreta y rígida de familia y de derecho a la vida, más se esconde la cruel intolerancia y la falta de responsabilidad. Todos los trabajos presentados en La Panera incorporan interrogantes a la idea de familia configurada desde los poderes conservadores, patriarcales y religiosos. Desde el cuerpo de Abel Azcona, la noción de familia revienta en mil pedazos, y genera una cartografía de presiones indolentes para la no interrupción del embarazo; de abandonos; de padres no biológicos que secuestran a sus hijos; de familias adoptivas, imaginarias y escogidas. La idea de familia, como cualquier otra idea, resulta aquí inestable y parcial.

La acumulación de propuestas realizadas desde hace casi dos décadas nos ha permitido identificar un conjunto de gestos o de acciones insistentes, que configuran la «somateca Abel Azcona», esto es, un archivo dérmico de golpes, de abusos, de caídas y abatimientos. Pensando en la idea de museo del gesto planteada por autores como Boris Charmatz o Sabel Gavaldon, la exposición confirma que el cuerpo de Abel Azcona es un museo portátil de memoria muscular violentada. En los recorridos planteados para La Panera, hemos identificado cuatro rutinas corporales claras, emparentadas no solo con rutinas personales, sino también sistémicas.

I. **Esperar para recibir el golpe.** El primer tramo de la muestra recoge aquellas obras que rastrean las violencias fundacionales en la trayectoria vital del artista. Todas y cada una de las piezas son testimonio del arrojo y de la violencia a la que se someten algunos cuerpos, incluso desde antes de su nacimiento. En un vientre materno atravesado por la droga en plena crisis de la heroína (*Doscientos sesenta y ocho*, 2017), en manos de un hombre que difícilmente quiso asumir las funciones cariñosas de un padre (*Expediente 09872*, 2015), o incluso en el aparentemente misericordioso seno de una familia católica de acogida (*Jesús y María*, 2011; *Los libros de familia o las fotografías que mi madre adoptiva arrojó a la basura*, 1992-2023), el cuerpo de Abel espera para recibir el golpe. La presencia de imágenes pertenecientes a la serie *La casa* (2015) y a *La Sombra* (2015-2018) transforma la biografía violentada de Azcona en un diagnóstico de malestares de mayor calibre. Ahora son otras criaturas las que dibujan sus árboles genealógicos ennegrecidos.

II. **Soltar la mano.** Uno de los recorridos laterales se centra en aquellos trabajos recientes en los que el artista investiga las negligencias paternas. De nuevo, los resultados se balancean entre lo macro y lo micro. En *Los padres* (2016), se enfoca desde el ámbito artístico, por fin, al cliente del trabajo sexual, esto es, cerca del 40% de los hombres españoles que se alzan como ejemplares padres de familia mientras disfrutaban de un negocio salpicado de violencias machistas que ellos mismos han construido, que ellos mismos sostienen, que ellos mismos mantienen en los márgenes de la legalidad —de la que también son responsables—, y del que ellos mismos reniegan. Abel Azcona fue criado por uno de estos padres. Y también secuestrado. A modo de topología del abandono, *Volver al padre* (2022) funciona como una siniestra *road movie* que reactualiza el viaje que realizaron Abel y su «padre» cuando este, ante el temor de perder la custodia del niño de cuatro años en Iruña, decidió secuestrarlo y llevarlo, junto a su pareja, al pueblo natal de Villar de Rena. El recorrido finaliza con el registro de un último encuentro performativo y un gesto final: soltar la mano. Soltar la mano es decir adiós a los padres hasta que sean capaces de responsabilizarse.

III. **Esperar a ser usado.** Confrontando las violencias y las negligencias patriarcales, se compilan un conjunto de trabajos en los que el artista ha intentado establecer marcos de empatía en torno a aquellas trabajadoras sexuales que tanto la historia del arte como la social han configurado como fetiche y objeto de uso al servicio del hombre y de su mirada masculina, como cuerpo ridículo y grotesco o directamente como monstruo abyecto. Abel espera a ser usado y es usado en acciones como *Empatía y prostitución* (2013) o *La última hora* (2015). Encarnadas las identificaciones empáticas, la muestra reagrupa aquellas piezas (*Las madres imaginarias*, *La madre blanda* y *La savia*, 2022-2023) en las que la imaginación permite vislumbrar, crear, fabricar e incluso reclamar avatares maternos capaces de darnos calor, de acompañarnos en el vómito y de sostener nuestro cuerpo al borde del colapso.

IV. **Ser sostenido.** «Mis familias» incorpora y amplía una narrativa presente en el trabajo de Azcona, poco enfatizada hasta el momento: una trayectoria artística fundada en la violencia implica irremediablemente una reflexión profunda sobre la vulnerabilidad y las redes de sustento. La exposición de La Panera incorpora por primera vez una serie de piezas (*Los cuidados*, 2023; *Las madres elegidas*, 2023-2024) que lo inscriben en aquella genealogía de artistas capaces de encarnar, desde todo un amplio abanico de gestos del sostener, de la predisposición, del apoyo y de la reclinación, aquella noción performativa de la comunidad en tanto que carga compartida, ya sea simbólica o física. Por primera vez, y de manera contundente, no solo podemos identificar quién ha violentado el cuerpo o los cuerpos como el de Azcona, sino también quién ha escogido sostenerlos.

Este último tramo, instalado en metáforas del nacimiento, nos remite irremediablemente, y a modo de *loop*, al inicio de la muestra, transformando la trayectoria de Azcona en torno a las familias en una reflexión global sobre la condición relacional y frágil del sujeto y el derecho a la reparación y a la protección de los más vulnerables. A pesar de que todas las personas nacemos necesitadas de relaciones sociales sostenedoras, existe una jerarquía sistémica, de raíz patriarcal, en la que no solo algunos sujetos se niegan a saberse dependientes, sino que además se producen violencias sistemáticas que configuran una estructura desigual de fragilidades; algunos cuerpos están más expuestos a la violencia, mientras que otros pueden ejercer de manera rutinaria e impune la crueldad; algunos cuerpos tienen el privilegio de no ser violentados y de contar con redes afectivas

e institucionales para la protección y sustento de sus vidas, mientras que otros sufren de manera contundente una desatención y desafección sistémicas. Algunos cuerpos pueden sobrevivir gracias a la posibilidad de imaginar y de escoger a los familiares que abrazarán nuestro cuerpo a punto de caer.

Víctor Ramírez Tur

ACTIVIDADES VINCULADAS

Aforo limitado.

Inscripción previa.
infolapanera@paeria.cat

NOVIEMBRE

11 16H-20H

Línea de tiempo.
Autoexploración colectiva de la experiencia vital, memoria individual y trauma.
Mesa de investigación autobiográfica con Abel Azcona y Antonio Portillo Carbonell.

NOVIEMBRE

25 17H-20H

Seis acciones breves en torno o en contra de la idea de familia.
Abel Azcona llevará a cabo un conjunto de acciones en torno a la exposición que activarán las diferentes narrativas en torno a la idea de familia incorporadas en la muestra.

ENERO

17 18H-20H

Arte radical y el fracaso de la familia.
Mesa de pensamiento en torno y en contra de la institución familiar desde las artes y presentación del catálogo Abel Azcona. Mis familias. 1988-2024 editado por Estudio Ponce Contreras. Con Laia Manonelles, Pol Guasch y Abel Azcona. Moderado por el curador Víctor Ramírez Tur.

Exposición

Comisariado:
Víctor Ramírez Tur
Coordinación:
Antoni Jové
Montaje:
Ovejero Sequeiro S.L.
Diseño gráfico:
Ivoiré Studio
Cinematografía:
Dani Martínez
Atención a los visitantes:
Miquel Palomes
y Joana Castillo
Servicio de lectura fácil:
Fundació Aspros
Servicio de limpieza:
Antonia Marín

Centre d'Art la Panera

Dirección:
Christian Alonso
Coordinación de exposiciones:
Antoni Jové
Centro de documentación:
Anna Roigé
Educación:
Helena Ayuso
Programas públicos:
Roser Sanjuan
Mantenimiento:
Carlos Mecerreyes

Horario

De martes a sábado,
de 10 a 14 h
y de 17 a 19 h
Domingos y festivos,
de 11 a 14 h
Lunes cerrado

HO ORGANITZA

ECOLOGÍAS QUEER

ABERRACIONES NATURALMENTE SUBVERSIVAS

A CARGO DE CHRISTIAN ALONSO
28.10.2023 - 28.01.2024

ESPAI 0

Annie Sprinkle i Beth Stephens, O.R.G.I.A, Brigitte Baptiste, Liu Xi, Ona Bros, Karim Boumjimar, La Erreria (House of Bent), Joël Harder, Guiu Gimeno Bardis, Roger Bernat, Eva Çettle, Graham Bell Tornado, Alba García i Allué, Projecte Úter, Bárbara Sánchez Barroso, Alex Francés, Eulalia Valldosera, MITO Collective, Aina Mestre, Neus Solà i Marta Garcia Cardellach, Elsa Casanova Sampé

Karim Boumjimar, *Simbiosis queer*, 2023.
Pintura acrílica sobre tela. 843 x 90 cm.

El homosexual antinatural, la lesbiana invertida, la bisexual degenerada, el transexual grotesco..., estas figuraciones indican que existe una relación institucional, científica, política, entre la sexualidad y la naturaleza. Una relación que determina nuestras maneras de sentir, pensar y actuar. Este es el punto de partida de «Ecologías queer», una exposición colectiva que cuestiona la supuesta neutralidad moral de los discursos heterosexistas construidos alrededor de las ideas de sexualidad y naturaleza, y repiensa las relaciones entre especies y las políticas medioambientales desde la perspectiva queer. Esta visión plantea que la destrucción del planeta no se puede desligar de la violencia de género, sexual y racial.

Si la ecología originalmente se entendía como un sentimiento de preservación de una naturaleza deteriorada a causa de la industrialización, o bien como una política tecnocrática de restablecimiento medioambiental que ignora la responsabilidad capitalista, hoy se entiende como una práctica ética y crítica que construye relaciones multiespecies basadas en el bienestar común. Si la palabra *queer* ('extraño') inicialmente se utilizaba para referirse despectivamente a la atracción entre personas del mismo sexo, hoy se reivindica como una manera de resistir la heteronormatividad y cuestionar la fijación de las categorías identitarias (lesbiana, gay, bisexual, asexual, etc.).

La *ecología queer* da nombre a una sensibilidad simbiótica, transespecie, postantropocéntrica y antiesencialista. También a una política de la hibridación, de la mutación, de la coevolución y de la solidaridad entre cuerpos y ecosistemas heridos. Inspirándose en la exuberancia biológica de la materia, esta perspectiva nos enseña a ser menos humanos y más cuerpos en fricción constante con otros cuerpos. Cuestionando la romantización de la naturaleza y la explotación capitalista de los estilos de vida LGBTI+, la ecología queer se apropia de los discursos de antinaturalidad con que

se oprimen los cuerpos disidentes y pone en práctica nuevas maneras de atender, comprender y relacionarse con el otro sexualizado, racializado, naturalizado y capacitado.

La exposición está organizada en tres ámbitos interrelacionados. El primer ámbito, «La sexualización de la naturaleza, la naturalización del sexo», analiza críticamente los discursos que históricamente han sexualizado la cultura mediante la articulación de los conceptos de *animal*, *humano*, *naturaleza* y *cultura*. El segundo, «El espacio en disputa», plantea que los parques naturales han sido concebidos para reforzar la heteronormatividad a través de la activación de mecanismos de control de los cuerpos articulados por discursos de salud y regeneración urbana. El último, «Deseos de código abierto: imaginarios y resistencias ecosexuales», muestra como los sujetos LGBTI+ se apropian de los discursos de antinaturalidad con que históricamente han sido identificados y ponen en valor la diversidad sexual, desafían la heteronormatividad y promueven relaciones basadas en el cuidado, el afecto y la responsabilidad.

Desde esta triple pinza, los proyectos exploran las figuras andróginas como vehículos para definir la identidad humana: los homosexuales como síntomas de la modernidad tóxica y urbana; el cuerpo trans como desafío de la legibilidad humanista; el potencial disruptor de los monstruos; las maternidades compartidas, no nucleares y de géneros múltiples; la plasticidad vulvar como un vector de subjetividad posthumana; la territorialidad del cuerpo como una política de la ubicación; el camuflaje y la sexualización del espacio público como antídoto contra la regulación urbana y como una ética de la multiplicidad; un mundo rural fabulado para ser deseable por personas LGBTI+; la sensualidad y la sexualidad del agua; la simbiosis queer como una ecología fluida de fragmentos de carne...

Christian Alonso

ACTIVIDADES VINCULADAS

Aforo limitado.

Inscripción previa.
infolapanera@paeria.cat

NOVIEMBRE

18 y 19 11H**Activismo EcoQueer.**
Taller de dibujo y costura subversiva.
Taller de dibujo y costura subversiva. A cargo de La Erreria (House of Bent).

DICIEMBRE

6 15-16H**La naturaleza como agente queer.**
Conferencia en línea a cargo de Brigitte Baptiste (bióloga y rectora de la Universidad EAN, de Bogotá).

DICIEMBRE

13 18H**Las trementinaires y los cazadores en el Pirineo de Lleida**
Presentación de los proyectos «Roseta», de Neus Solà y Marta Garcia Cardellach, y «Porfidia y Arreglos», de Elsa Casanova. Proyectos ganadores de la convocatoria «Beques Art i Natura 2023», una colaboración entre el Centre d'Art La Panera y el Centre d'Art i Natura de Farrera.

ENERO

13 17:30H**BetaBlastoCuir.**
Lectura performativa a cargo de Ona Bros.

ENERO

13 y 20 11H**Las comunidades de hielo.**
A cargo de Ona Bros. Conversación/taller dirigido a personas involucradas en procesos de crianza y/o con hijos en la fecundación de los cuales haya intervenido material genético de donantes.

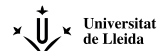
ENERO

27 17:30H**Formas de la no_visión**
Performance a cargo de Aina Mestre.**Exposició**Comisariado:
Christian Alonso
Coordinación:
Antoni Jové
Montaje:
Ovejero Sequeiro S.L.
Diseño gráfico:
Ivoiré Studio
Cinematografía:
Dani Martínez
Atención a los visitantes:
Miquel Palomes
y Joana Castillo
Servicio de lectura fácil:
Fundació Aspros
Servicio de limpieza:
Antonia Marín**Centre d'Art la Panera**Dirección:
Christian Alonso
Coordinación de exposiciones:
Antoni Jové
Centro de documentación:
Anna Roigé
Educación:
Helena Ayuso
Programas públicos:
Roser Sanjuan
Mantenimiento:
Carlos Mecerreyes**Horario**De martes a sábado,
de 10 a 14 h
y de 17 a 19 h
Domingos y festivos,
de 11 a 14 h
Lunes cerrado

HO ORGANITZA

HI COL-LABORA

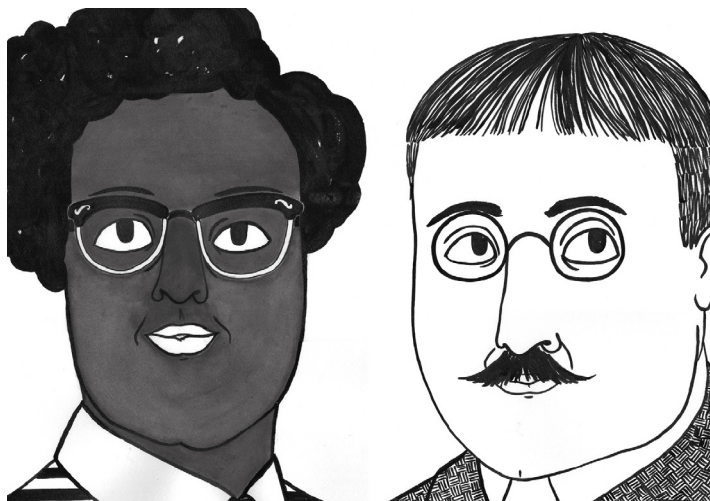

ELISA MUNSO

OH! UN RETRATO

A CARGO DE HELENA AYUSO
28.10.2023 - 28.01.2024

ESPAI MINIPANERA

Retrats. Elisa Munsó, 2023. Detalle

Esta propuesta expositiva acoge 34 ilustraciones realizadas por Elisa Munsó. «¡Oh! Un retrato» muestra a varias personas pioneras en nuestra sociedad que han cambiado y marcado la historia del siglo XX y de la actualidad. Personas apasionadas de la vida, que, ya sea por sus inventos, descubrimientos o hechos personales, han generado un cambio que actualmente ya se denota en nuestro día a día. Descubriremos nuevas aportaciones en varias ciencias y disciplinas, como la astronomía, la informática, la música, el cine, el deporte, el dibujo, la ilustración, el cómic, la medicina, etc. En el suelo vamos a encontrar los nombres de esas personas; leyéndolos, podemos identificar algunos de los retratos.

Y a ti, ¿qué te gustaría cambiar de nuestro mundo? ¿Cuál es tu pasión? Te invitamos a que te pongas ante el espejo y te hagas un autorretrato. Di tu nombre y lo que te gustaría hacer. Puedes publicar tu autorretrato con la etiqueta #retratsminiPanera, poniendo nombre y apellidos, año de nacimiento, y la acción o hecho importante que te gustaría llevar a cabo. También nos lo puedes hacer llegar a educaciolapanera@paeria.cat.

La miniPanera se complementa con la colaboración de Gerard Joan, nuestro tipógrafo en residencia 2023. Él es el encargado de diseñar el título de la exposición teniendo en cuenta el proyecto expositivo de Elisa Munsó. Esta creación tipográfica, él la describe como una creación que se combina simultáneamente en una forma armónica, sencilla y memorable. El título parte del concepto de las tiras de carretes de fotografía analógica; esa película se va cortando a 45 grados, y se va disponiendo en el espacio para construir cada letra. Es una tipografía geométrica, hecha a partir de módulos, que contrasta con la parte más gestual de las ilustraciones de Elisa.

Elisa Munsó Griful (Lleida, 1983) es licenciada en Bellas Artes y está especializada en escultura. Actualmente trabaja como ilustradora y tiene su propio estudio y galería especializada en ilustración en Barcelona, El Diluvio Universal. Combina su trabajo personal con proyectos para editoriales, agencias de comunicación y productos. Sus ilustraciones tienen un dibujo característico en el que el trazo para configurar a los personajes es reconocido como un estilo propio.

Finalmente, recibimos el apoyo de la **Biblioteca Pública de Lleida** con el préstamo de algunas publicaciones, a través de las cuales los más pequeños pueden descubrir nuevos conocimientos sobre las personas que presentamos y sobre otras nuevas que descubriremos.

01. Ada Lovelace (1815-1852). Primera programadora en la historia de los ordenadores. Colabora en el diseño de una máquina analítica capaz de resolver ecuaciones diferenciales. Se le atribuye el primer algoritmo codificado destinado a ser procesado por una máquina (con tarjetas perforadas).

02. Yuri Gagarin (1934-1968). Primer ser humano en viajar al espacio exterior con la nave Vostok, en 1961.

03. Alice Guy (1873-1968). Primera cineasta que cuenta historias, inventora de la ficción cinematográfica y del cine narrativo. Fue pionera en el uso de efectos especiales.

04. Claire Bretécher (1940-2020). Fue una de las primeras grandes autoras de cómic, conocida particularmente por sus obras sobre cuestiones de género, siempre con una mirada satírica y un trazo libre y elegante.

05. Dolors Aleu i Riera (1857-1913). Primera médica (catalana) del Estado español, especializada en pediatría y ginecología. En su tesis critica médicamente el uso del corsé, prenda tan utilizada por las mujeres de aquella época, que oprimía el tórax y dificultaba la respiración y la circulación.

06. Richard Felton Outcault (1863-1928). Guionista y dibujante. Fue el primero en poner un bocadillo de texto en una sucesión de viñetas. Así, creó el primer cómic de la historia.

07. Zaha Hadid (1950-2016). Primera mujer en ganar el premio Pritzker (2004). Su arquitectura es uno de los máximos referentes contemporáneos del movimiento arquitectónico deconstructivista.

08. Maria Skłodowska-Curie (1867-1934). Pionera en el estudio de las radiaciones y primera mujer en ganar un premio Nobel de Química en 1903 y de Física en 1911. El primer elemento químico que descubrió lo denominó *polonio* como homenaje a su país.

09. Wendy Carlos (1939). Gran innovadora en el uso de sintetizadores como alternativa a la orquesta, precursora del *new-age*, el ambiente, el *synthpop*. Obtuvo tres premios Grammy, por las bandas sonoras de películas de culto como *La naranja mecánica*, *El resplandor* y *Tron*.

10. Gertrude Ederle (1905-2003). Primera mujer que cruza nadando el canal de la Mancha y ganadora de tres medallas en los Juegos Olímpicos de París de 1924.

11. Machiko Hasegawa (1920-1992). Fue una de las primeras dibujantes de manga. Crea una tira cómica, *Sazae-san*, que se publica en el periódico nacional y que más tarde se convierte en una serie animada que se emite en la televisión japonesa. Actualmente tiene el récord Guinness mundial de ser la serie de televisión animada de mayor duración hasta la actualidad.

12. Federico Martín Bahamontes (1928-2023). Primer español en ganar el Tour de Francia (1959). Obtuvo más de 74 victorias, 2 Vueltas y 1 Giro.

13. Gunta Stölzl (1897-1983). Fue una de las primeras mujeres profesoras y, más tarde, primera directora de la sección textil de la Bauhaus. Desarrolló una nueva mirada al diseño textil: aplicaba ideas del arte moderno y combinaba técnicas tradicionales con nuevas tecnologías y nuevos materiales sintéticos.

14. Martin Luther King (1929-1968). Líder del movimiento de los afroamericanos por los derechos civiles. Luchó por la justicia social a través de protestas pacíficas, para acabar con la segregación racial, para abrir puertas a la educación y al trabajo, que durante mucho tiempo no estaban permitidos a la población negra. Recibió el Nobel de la Paz en 1964. Algunos de sus discursos son de los más legendarios del siglo xx.

15. **Rosalind Franklin (1920-1958)**. Descubrió la estructura completa del ADN, estableciendo que las moléculas se organizaban de modo helicoidal. Pero, como era mujer, el descubrimiento nunca le fue reconocido y se llevaron los méritos otros científicos que trabajaban en el mismo laboratorio.
16. **Valentina Tereixkova (1937)**. Primera mujer en salir al espacio exterior, a bordo de la nave Vostok 6, en 1963: 70 horas y 41 minutos, 48 vueltas a la Tierra, 1.200.000 km.
17. **Vera Rubin (1928-2016)**. Pionera en el estudio de la rotación entre las galaxias espirales. Descubre que la mayoría de las estrellas orbitan a la misma velocidad. Trabaja también en la existencia de la materia oscura. Con su equipo observan más de 200 galaxias y calculan que el 90% de la materia del universo es materia oscura, no visible pero detectable por el efecto gravitacional que produce.
18. **Emiliano Zapata (1879-1919)**. Uno de los líderes militares y campesinos más importantes de la Revolución Mexicana. Impulsor de la lucha social, la justicia, la libertad y la democracia social. Con el lema «La tierra para quien la trabaja», defendía sus tierras, bosques, aguas y recursos naturales.
19. **Claude Cahun (1894-1954)**. Referente en el uso de la fotografía como herramienta de autoexploración. Utilizaba el autorretrato para transformarse y explorar su propia identidad; usando la ambigüedad, creaba realidades oníricas y alternativas con el fotomontaje. Artista surrealista, aunque nunca la dejaron ser miembro del movimiento, fue discriminada por ser mujer y por su preferencia sexual.
20. **Eileen Gray (1878-1976)**. Fue una de las primeras mujeres reconocidas internacionalmente en el diseño industrial. Arquitecta y diseñadora de muebles, algunos de los cuales se han convertido en auténticos iconos, con la incorporación del uso del lacado, formó parte del movimiento artístico De Stijl.
21. **Harry Houdini (Ehrich Weiss) (1874-1926)**. Ilusionista, considerado el mejor escapista de todos los tiempos. Es precursor de muchos retos, como escapar de cuerdas, de camisas de fuerza, de cadenas, de esposas, de jaulas, de habitaciones cerradas, etc.
22. **Katherine Johnson (1918-2020)**. Física, científica espacial y matemática. Calculó la trayectoria del vuelo espacial del primer norteamericano en viajar al espacio, el lanzamiento del proyecto Mercury, de 1961, y, gracias a su exactitud, calculó la trayectoria de vuelo del Apollo XI hacia la Luna.
23. **Charlotte Cooper (1870-1966)**. Primera tenista en ganar la medalla de oro en los Juegos Olímpicos de París, en 1900. Obtuvo la medalla de oro en individual y en dobles mixtos. También fue cinco veces campeona del torneo de Wimbledon.
24. **Elisabeth Roemer (1929-2016)**. Astrónoma especializada en el estudio de las estrellas y los asteroides; de hecho, descubre unos cuantos de ellos. Descubre también una luna de Júpiter, Temisto.
25. **Hilma af Klint (1862-1944)**. Primera pintora de arte abstracto. Rompió con el lenguaje figurativo mucho antes de que otros artistas se otorgaran dicho mérito.
26. **Georges Méliès (1861-1938)**. Pionero de los efectos especiales en el cine, utilizando técnicas cinematográficas para hacer desaparecer personajes, por ejemplo, y en construir el primer estudio de cine en Europa.
27. **Nancy Roman (1925-2018)**. Una de las primeras mujeres ejecutivas de la NASA, madre del telescopio espacial Hubble, un telescopio robótico que se puso en órbita más allá de la atmósfera y que podía obtener imágenes con una resolución espacial.
28. **Ruth Graves Wakefield (1903-1977)**. Inventó las galletas con pedacitos de chocolate, las cookies,

hacia 1938.

29. Emmeline Pankhurst (1858-1928). Fundadora del movimiento sufragista británico, movimiento de mujeres que lucharon por su derecho a votar. Creó la Unión Social y Política de las Mujeres.

30. Neil Armstrong (1930-2012). Primer hombre que caminó sobre la Luna en 1969, con la nave Apollo XI.

31. Amelia Earhart (1897-1939). Primera mujer piloto en cruzar el Atlántico con avioneta. Intentó superar su hito, probando de dar la vuelta al globo terráqueo, pero se perdió su rastro el 30 de julio de 1975.

32. Nikola Tesla (1856-1943). Ingeniero eléctrico, considerado el mejor inventor del siglo xx. Entre sus inventos está la radio (1895), pero, al no patentarla, durante muchos años se atribuye el invento a Marconi..

33. Mary Jackson (1921-2005). Primera mujer negra ingeniera de la NASA. Trabajó en varias divisiones. Su objetivo era entender el flujo y las fuerzas del aire (túnel de viento, utilizado para simular movimientos como en las naves espaciales). Trabaja también para la contratación de mujeres negras en el ámbito de la ciencia, la ingeniería y las matemáticas.

34. Cecilia Payne (1900-1979). Descubre que las estrellas están compuestas de helio e hidrógeno. Este último elemento era mucho más abundante; por lo tanto, es el más abundante del universo. Fue la primera mujer en dirigir un departamento en Harvard.

ACTIVIDADES VINCULADAS

Aforo limitado.

Inscripción previa.
infolapanera@paeria.cat

DICIEMBRE

27 17:30H

«Retrats narrats».
Sessió de narració oral per a infants i famílies, a càrrec de Mertxe París - El Genet Blau.

ENERO

3 11:30H

Taller familiar a càrrec de la il·lustradora Elisa Munsó - El Diluvio Universal.

Exposició

Comisariado:
Helena Ayuso
Coordinación:
Antoni Jové
Montaje:
Ovejero Sequeiro S.L.
Diseño gráfico:
Ivoiré Studio
Identidad tipográfica:
Gerard Joan
Cinematografía:
Dani Martínez
Atención a los visitantes:
Miquel Palomes
y Joana Castillo
Servicio de lectura fácil:
Fundació Aspros
Servicio de limpieza:
Antonia Marín

Centre d'Art la Panera

Dirección:
Christian Alonso
Coordinación de exposiciones:
Antoni Jové
Centro de documentación:
Anna Roigé
Educación:
Helena Ayuso
Programas públicos:
Roser Sanjuan
Mantenimiento:
Carlos Mecerreyes

Horario

De martes a sábado,
de 10 a 14 h
y de 17 a 19 h
Domingos y festivos,
de 11 a 14 h
Lunes cerrado

HO ORGANITZA

LA PAERIA

Ajuntament de Lleida

JOON

HUELLAS PLÁSTICAS

A CARGO DE GABRIELA BERTI
28.10.2023 – 28.01.2024

ESPAI TRANSVERSAL

Joon, Huellas plásticas, 2023.
Ilustración digital.

El psiquiatra marxista Francesc Tosquelles, proponía desplazar el pensamiento hacia los pies. Él afirmaba que, cuando paseamos por el mundo, lo que cuenta son nuestros pies y no la cabeza, porque es elemental saber dónde pisas.

Los pies permiten leer el mundo y, además, dejan huella en él. Sin embargo, ¿qué ocurre si la pisada que imprimes no tiene una medida humana sino la del hiperconsumismo a escala global?

Caminar deja rastro mientras que, al mismo tiempo, el desplazamiento construye el espacio. Toda pisada estampa la marca de la propia identidad sobre la tierra (peso, posición del cuerpo, etc.), pero las señas de singularidad se desvanecen y uniforman, cuando las huellas que dejamos adquieren la figura de aquello que consumimos y no de lo que creamos.

Planeta plastificado

El plástico es un material transformador y revolucionario que facilitó nuestras vidas, puesto que es manejable (de allí su nombre, derivado de plastikos); impermeable; aislante; de baja densidad y poco peso. Esa etiqueta cobija diversos productos sintéticos, que al mismo tiempo son controvertidos.

Polietileno; poliestireno; polipropileno; policloruro de vinilo (PVC); poliamidas. (nylon); acrílicos, baquelita, etc., son nombres propios de aquello que llamamos 'plástico': un derivado petroquímico, de fabricación sencilla y con bajo coste económico de producción.

Desde que John Hyatt en 1860 inventara el celuloide en Estados Unidos (lo que nos permitió recrearnos con el séptimo arte), el plástico ha conquistado el planeta y nuestra vida cotidiana. Hoy, este material es a la vez imprescindible e innecesario, vital y mortífero.

Según la ONU, actualmente se producen al año 400 millones de toneladas de plásticos, y la mitad de ellos son de un solo uso, mientras que menos del 10% se recicla, el restante termina en reservas hídricas o intoxicando la atmósfera al ser quemados.

Durante los 16 primeros años de este siglo, se produjeron más plásticos que en todo el siglo XX y, entre algunas de las consecuencias del elevado nivel de sobreproducción, está la pérdida de la biodiversidad.

Las cifras son elocuentes e indican cuál es el peso específico de la huella ecológica y la crisis ecosistémica global, en la que nos hemos instalado cómodamente. Como si se tratara de una pieza de los artistas Christo y Jeanne-Claude, estamos dentro de un planeta plastificado.

Travesías ecosóficas

La aguda crisis ecológica del planeta no se agota en soluciones medioambientalistas, ecocentristas o biocentristas. Practicar el centrismo o el arte de las posturas contrarias, solo reproduce la tensión que enfrenta sociedad y naturaleza.

Un pensamiento ecosófico, tal como el que impulsara el filósofo Félix Guattari, muestra que se trata de un movimiento de múltiples facetas: políticas, sociales, artísticas, medioambientales y de producción de subjetividad. La interrelación, el equilibrio y la armonía entre ellas, es lo que marcará el cambio de paradigma.

Estas ideas se espejan en la obra de Joon, producida especialmente para La Panera. La presente instalación se compone de diferentes elementos que tejen una particular vinculación entre plástico y naturaleza, privilegiando la interrelación de las piezas, más que a los objetos individuales.

Huellas plásticas, es una propuesta expositiva que huye de la narrativa para convertirse en la evocación de un paso por la tierra. Y como cada paso requiere que prestemos atención al suelo, la disputa por el valor simbólico de la pauta de la mirada en el espacio del arte pierde aquí su supremacía, para usar el suelo como superficie expresiva.

En cierta medida, la instalación fuerza la dirección de la mirada para preguntarnos cómo vemos y si somos capaces de percibir nuestra propia experiencia en el espacio y entre las obras. Básicamente, ésta es una invitación a practicar el espacio para que se produzca un cambio de perspectiva.

Asimismo, en los 123 días que dura la exposición la instalación irá cambiando, creando un entorno natural/plástico que está en proceso incesante y que solo podrá verse acabado al finalizar la misma.

Durante el tiempo que dure la exhibición cada persona que habita la ciudad de Lleida originará, aproximadamente, más de 10 kg de plásticos que no serán tratados. La transformación del entorno de la instalación, se desencadenará lentamente con un cambio significativo cada 10 días, estableciendo así una correlación entre los kilos de residuos generados y el transcurso del tiempo expositivo.

La muerte de la fauna, el desvanecimiento de la pequeña flora y la fluidez del agua, darán paso a un nuevo ecosistema de residuos variados, contaminación, acumulación de plásticos y sequía, que se imponen como un nuevo sistema donde la coexistencia de la diversidad queda asfixiada.

Biografía Joon

Soy Joon, me dedico a la ilustración y baso mis obras en la línea, la simplificación de formas y la aglutinación de conceptos. La idea de mis obras es muy variada, desde la crítica hasta personajes multiformes o paisajes y situaciones imaginarias. Me gusta crear obras con muchos detalles, con línea firme y pocos colores. Siempre intento aprender y experimentar en nuevas disciplinas artísticas, como la animación, el muralismo y el tatuaje. Empecé mi carrera artística en el año 2013 estudiando diseño e ilustración en la Escola d'Art Municipal Leandre Cristòfol. Posteriormente, en 2018 cursé animación, diseño 3D y creación de entornos interactivos en Ilerna. Desde 2018 trabajo como ilustrador y diseñador freelance. Formo parte de la Associació Cultural d'Artistes Promethea, una entidad des de la cual promovemos el arte local y donde tengo mi espacio de trabajo.

Joon

Exposició

Comisariado:
Gabriela Berti
Coordinación:
Antoni Jové
Montaje:
Ovejero Sequeiro S.L.
Diseño gráfico:
Ivoiré Studio
Cinematografía:
Dani Martínez
Atención a los visitantes:
Miquel Palomes
y Joana Castillo
Servicio de lectura fácil:
Fundació Aspros
Servicio de limpieza:
Antonia Marín

Centre d'Art la Panera

Dirección:
Christian Alonso
Coordinación de
exposiciones:
Antoni Jové
Centro de documentación:
Anna Roigé
Educación:
Helena Ayuso
Programas públicos:
Roser Sanjuan
Mantenimiento:
Carlos Mecerreys

Horario

De martes a sábado,
de 10 a 14 h
y de 17 a 19 h
Domingos y festivos,
de 11 a 14 h
Lunes cerrado

HO ORGANITZA

